

Justícia Social

15 cts.

SETMANARI SOCIALISTA

Quan serà comprès que el patriotisme consisteix, sobre tot, a fer la pàtria digna?
GABRIEL ALOMAR

Redacció i Administració: Viladomat, 108 (Imprem'a)
Apartat de Correus, 757 - BARCELONA

Contra la vida cara. - Contra la baixa dels jornals

ESTADISTICA DELS PREUS A LA MENUDA A BARCELONA

	Bou K.	Badella K.	Bè K.	Porc K.	Bacallà sec K.	Llet de vaca L.	Ous Dotzena	Pà K.	Arròs K.	Sigrons K.	Patates K.	Mongetes seques K.	Sucre K.	Vi Litre	Oli Litre	Carbó alsina 40 K.	Cok 40 K.	Petroli Litre	Electri- citat Kilowat	Gas Metre	Savo K.
Any 1914.....	2'50	3'—	2'25	2'75	1'34	0'40	1'78	0'45	0'62	1'50	0'17	0'75	0'91	0'25	1'60	6'—	2'60	0'90	0'60	0'25	0'7 5
" 1918.....	3'50	3'54	3'42	3'92	3'27	0'60	2'73	0'60	0'75	1'50	0'24	0'83	1'70	0 40	2'09	11'74	15'—	1'29	0'60	0'35	1'48
" 1922.....	4'47	5'49	3'74	2'50	3'35	0'80	3'64	0'75	0'80	1'40	0'43	0'98	1'60	0'50	1'97	12'67	6'98	0'87	0'75	0'55	1'25
" 1924.....	4'18	5'61	3'40	3'50	2'69	0'80	3'30	0'65	0'98	1'48	0'35	1'31	1'81	0'51	2'20	12'—	6'27	0'65	0'75	0'55	1'25
" 1925 - Gener.....	4'50	5'50	3'40	3'50	2'62	0'80	3'30	0'65	1'—	1'50	0'40	1'50	1'80	0'55	2'40	12'—	6'00	0'60	0'75	0'55	1'25
" " - Febrer.....	4'50	5'50	3'40	3'50	2'75	0'80	3'30	0'70	1'—	1'50	0'40	1'50	1'80	0'55	2'40	12'—	6'60	0'60	0'75	0'55	1'25
" " - Març.....	4'50	5'50	3'40	3'50	2'87	0'80	3'30	0'70	1'—	1'50	0'40	1'50	1'80	0'55	2'40	12'—	6'60	0'60	0'75	0'55	1'25
" " - Octubre.....	4'50	7'—	4'50	4'50	2'75	0'80	5'50	0'65	1'13	1'74	0'25	1'34	1'75	0'55	2'90	12'—	7'—	0'65	0'75	0'55	1'42

Avui publiquem les dades que porta el "Boletín de Estadística", editat per la "Jefatura Superior de Estadística" del "Ministerio del Trabajo". Es el número 9 de la segona època i correspon als mesos gener-març del present any.

Com veuran els nostres amics, la vida no s'abarateix. No s'abarateix ni en la realitat ni oficialment;—de vegades, no sabem prou bé les coses perquè ens fiem del carrer, de la víctima, del que copsem amb els nostres sentits, i oblidem la veritat oficial.—Oficialment els articles alimenticis i els combustibles s'han encarat. Prou ho deien les mestresses de casa, prou ho sabíem a mitjans del mes o de setmana quan venien les hores d'angoixa i els moments de malhumor i de maniobres administratives. Prou ho sabíem, però podria ésser que anéssim errats. Però no hi anàvem, oficialment es dona la raó a la mestressa de casa i les operacions financieres per anar tirant, són perfectament legals.

El "Boletín de Estadística" en dona l'índex general de vint-i-un articles comestibles i combustibles d'ús més comú. Des de l'any 1914 fins a març de 1925, veiem les xifres de percentatge enfilant-se amb pas ferm—una petita oscil·lació als anys 19 i 20 no significa gran cosa.—La puja de les subsistències és lenta, però segura. Agafant com a tipus l'any 1914 i donant-li per xifra índex 100, veiem que en 1918, acabament de la guerra, han augmentat aquells articles a 168, al 22 a 173, al 24 a 171, al gener de 1925 s'hi repensa i arriba al 174, al febrer al 175 i al març al 174. Totes aquestes xifres, que àdhuc fan bonic, com diria un artífice dels nostres, tenen com a conseqüència la misèria del poble, la seva fam, aquesta fam crònica que un dia a l'impuls d'una actuació obrera eficaç vam creure que fóra bandejada, que la foragitaríem de la nostra vora com a un empestat; que es faria minvar el gros percentatge de tuberculosos, de minyons estrets de pit, de criatures raquítiques, d'homes i dones menuts com infants, de dones que no serveixen per a infantar.

Però la fam és la nostra bona amiga, és fidel com un gos de Terranova, vol acompanyar-nos a tot arreu i a tot hora i la tenim ben apropiada, fent-nos magarrufes, acaronant-nos amb els seus dits sarmentosos, somrient-nos amb la seva boca esdentegada i amb rictus de bruixa. La fam ens persegueix de segles, cobeja la nostra classe pobra, trosseja als seus infants, martiritza als seus vells.

Ja les veieu aquestes xifres que donem avui en aquestes planes. S'empaiten, salten una darrera l'altra, com si juguessin al cavall-salt, si un moment s'aturen, semblen dubtar, aviat s'hi repensen, tornen a pendre l'embranchida. I tot això que sembla un passatemps, joc per avorrir-se amb deix científic, és per a vosaltres obrers, per a vosaldres dependents i empleats, per a vosaltres menestrals pobres, i per a vosaltres intel·lectuals, encara més pobres, fam, misèria, àpats endarrerits, angoixes contínues, tristors i emmurriaments a tot hora. No us doneu ben bé compte de la vostra fam. Creieu patir de l'estómac i és gara, poc menjar, que el paidor que té més vergonya us avisa que no us nodriu; creieu patir de neurastènia i és fam crònica, que el vostre cervell no en té prou amb els sucus que li envieu de tant en tant; us penseu haver-vos costipats i és que ara el vostre cos, obligat per la necessitat es va menjant les seves entranyes, i ara us devora els pulmons, com ja ha devorat abans el poc greix que dodieu tenir, com us va devorant els muscles, com us va devorant els ossos. Per autofagia ens anem menjant a nosaltres mateixos; com a la batalla de les rates, aviat no quedaran més que les cues.

Ja les veieu aquestes xifres, una sota les altres arremplegades; són les xifres oficials, les úniques veritables per a tot bon ciutadà que s'estimi. Però com que les xifres oficials arriben sols fins al març, un adroguer amic m'ha donat els preus actuals i els bots són catastròfics, apocalíptics, amb els quatre cavalls desfermats i els genets borratxos. Amb mig

any la badella i el bou, i el porc, i els ous i l'arròs, s'inflen com una laminària en remull, els veus créixer, agegantarse; àdhuc els cigrons que oficialment s'havien mantingut tan fidels, et fan una mala acció i t'abandonen.—I jo que demanava un poeta per a cantar llur fidelitat i bona amistat a l'home, sols comparable al gos. I no parlem del petroli perquè ja ningú el gasta.

I ara és quan han trobat els burgesos l'hora propícia per a rebaixar els jornals; ara és quan a tot Catalunya una terrible crisi de treball llença desvagats per carrers i places a fer cura de sol. Ara, aprofitant la bona harmonia social, és quan es reclama que les masses obreres passin més gana. I dedia en dia s'obren més teatres i els cinemes s'encareixen, i s'obren nous restaurants cars i il·locs per a pendre el tè la gent d'upa, i es veuen més autos particulars i noves cases de modes i les modes d'aquestes cases més cares, i els carrers de molt de pas de gent rica, les botigues cada dia van augmentant en luxe i inunden les aceres de claror i de tentacions. Ara que s'apugen les subsistències i s'abarateixen els jornals, ara que la gent obrera no treballa i no menja, ara és quan el luxe es sobreixeix i s'escampa i ens omple de perfums exòtics, de sedes fadesques, de teixits riquíssims, de pel·leteria fina, de joieria de Rajá; i veus a dintre els Rolls unes figuretes divines que porten damunt seu tot el menjar d'una barriada obrera, i veus als teatres uns "bibelots" que són una monada i que costen un poble de famèlics.

Ara, precisament, perquè les subsistències pugem i els sous s'abaixen. Serà inhumà però és lògic. Nosaltres no prediquem l'enveja, la nostra doctrina no és un corcò d'amar-gats, la nostra doctrina és llei d'homes justos, i no trobem moral que la misèria del poble; fins del més imprescindible, serveixi perquè la burgesia malgrati fins a la follia; fins a fer rodar el cap; fins a avergonyar.

LA CARTA DEL SR. CAMBÓ

Tota la correspondència de Redacció adreceu-la a l'Apartat de Correus 757.

No puc negar la meua satisfacció ni tinc cap intenció de negar-la. La carta del senyor Cambó m'ha posat tan content que si no haguéssiu vingut vós a demanar-me aquestes declaracions, m'hauria vist obligat a anar a declarar a qualsevol altra banda.

La meua satisfacció no és deguda al que la carta diu sobre l'afer del Marroc. Al capdavant la carta només diu que hi ha una bona ocasió d'arranjar aquest afer. Jo crec que el nostre Exèrcit, tan gloriós, no es deixarà escapar l'ocasió.

Però el que de la carta em satisfà, i ha de satisfer tots els espanyols, és una cosa que no té res de marroquina. No dubto gens que la premsa de Madrid i la bona premsa de Barcelona hi esmerçaran l'atenció deguda. El que produeix la meua satisfacció és una cosa que us diré de seguida, després de fer una mica d'història.

Deveu recordar que en els temps malaurats en què els polítics arruinaven Espanya, el senyor Cambó era un dels dirigents més caracteritzats d'un partit polític català anomenat "regionalista". Fins i tot, semblava que alguns esgarriats confonien la paraula "regionalista" amb una altra paraula, la qual, aplicada a coses locals, esdevenia un insult als sentiments patriòtics. Tots els que sentíem el senyor Cambó pronunciar el seu discurs de Covadonga, no hem dubtat ni un moment de la naturalesa dels sentiments d'aquest gran estadista. El qual, si alguna vegada s'ha excedit

perillosament en la seva actuació localista, no ha perdut mai el seny i ha reaccionat a temps contra les males influències. Recordeu, per exemple, aquella campanya que començà amb el crit pecaminós d'"Autonomia!" i acabà amb la formació d'aquell gloriós "somatén ciudadano" que salvà la ciutat de la catastròfica ofensiva sindicalista. Podríem dir, doncs, que el senyor Cambó no s'ha destriat mai del bon camí, encara que mostrés de vegades certes inclinacions, les quals, augmentades en l'esperit pervers dels esgarriats de què abans us parlava, arribaren a produir envers el senyor Cambó, en molts indrets d'Espanya, una desconfiança profunda que només els esgarriats mereixien.

De l'un costat hi havia una desconfiança injusta però justificada. De l'altre costat, males llengües volien fer creure que esdeveniments recents havien canviat el senyor Cambó de manera que el canvi hauria fet aquella desconfiança no sols justificada, sinó justa. Hom volia veure en certs articles del senyor Cambó al·lusions irrespectuoses i atrevides. Se li atribuïen declaracions pecaminoses, les quals eren, sens dubte, apòcrifes. I algú relacionava totes aquestes coses suscitades amb l'actuació patriòtica del Directori respecte certs problemes que no s'havien d'haver plantejat mai. I em satisfà la carta del senyor Cambó, perquè ella tindrà la virtut d'esvaïr tot això. Farà desaparèixer la desconfiança dels bons espanyols i confondrà, deixant-los mentiders, aquell nucli esquitit de descontents que de tot volen treure partit per a llurs projectes perversos. És veritat que en el famós document es parla de "problemas constituyentes", però estic segur que aquests problemes no són aquells problemes, perquè, si no, l'il·lustre ex-ministre ja no hauria escrit la carta. Sembla que algú ha volgut veure una segona intenció en aquell fragment que comença amb les paraules: "y a aquél sentimiento que cuando brota..." Però jo trobo innoble d'entretener-se a cercar segones intencions en un escrit en què tan diàfanament es transparenta l'amor a Espanya i a totes les coses que la simbolitzen, com és ara l'Exèrcit.

El gest del senyor Cambó demostra que ell oblida les petites molèsties que li pugui haver produït l'energica actuació del Directori i es vol encisar definitivament en la visió d'aquella Espanya Gran de què ha parlat efusivament tan sovint en aquells temps en què tant es parlava.

I encara hi ha una altra cosa que curulla la meua satisfacció. Sabeu, sens dubte, aquell refrany castellà: "No hay mal que por bien no venga". L'actuació dels localistes en superbits era un mal, un mal gros. I el fet que un home de la capacitat del senyor Cambó hi tingués alguna petita feblesa era un altre mal. Era una feblesa, per exemple, que el senyor Cambó es deixés anomenar "leader nacionalista". Però d'aquest mal en vindrà un bé. Perquè les coses que fa el senyor Cambó es comenten més enllà de la frontera. I si a algun d'aquells esgarriats que van pel món malparlant de les coses més respectables, se li acut de fer un discurs, escriure un fullet o enviar un missatge a base de suposades vexacions, el gest del senyor Cambó l'haurà desmentit per endavant. Un "leader nacionalista" no treballaria tan sol·licitament per la prosperitat i la glòria del país d'aquells que, si això de les vexacions fos veritat, serien els vexaires.

Aquestes declaracions m'han fet pensar, no sé per què, en una frase de Silvius Caius, un poeta romà que acabo de descobrir. La frase, que es refereix al senyor Mecenes, amic i protector de Caius, és aquesta:

"Es un fet comprovat que un protector de les lletres, quan es posa a escriure cartes pel seu compte, falta terriblement a la gramàtica." I tampoc sé per què em sembla que aquest mot "gramàtica" no és altra cosa que un rebuscat eufemisme.

C. A. JORDANA

ENTRE SOCIALISTES

D'enhorabona

Encara que la redacció de JUSTICIA SOCIAL sembla que vulgui donar per resolt i acabat el petit problema plantejat en el meu darrer article, se m'ha de permetre dir en cara quatre paraules que, de totes maneres, seran també a manera de punt final.

El meu prec de què, siguin les que vulguin les discrepàncies entre la Unió Socialista de Catalunya i l'antic Partit Socialista Espanyol, hi hagi el respecte i la consideració que es deuen entre companys, ha estat ben acollit, felicitant-me'n entusiàsticament.

No vull entrar en noves consideracions que podrien allargar inútilment l'assumpte; no vull, tampoc, esbrinar causes, antecedents, actituds i responsabilitats; no vull, de cap manera, entaular discussions inoportunes amb els bons i antics amics Codina i Barberà que des d'"El Socialista" han contestat amb tota cordialitat al meu requeriment. En tinc prou en saber que, per la seva part, estan disposats a que reneixi la consideració mútua, el respecte sincer que hi ha d'haver en la família socialista. Encaixeu-la, doncs, companys, i a treballar tots pel socialisme!

Això era l'únic que em proposava i no, com s'afirma lleugerament per un company que no conec, fer d'"amigable componedor". Encara que les divergències alludides fossin —que no ho són, encara que un xic apassionats es cregui el contrari— de caràcter doctrinal, no hi ha dret a dubtar de l'honradesa, de la bona fe, del desinterès i de l'austeritat d'homes que han conegut la vida a treballar per la causa redemptora dels desheretats. I parlar de "plats de lleties", "de claudicacions", de què si algú treballa "pro-domo sua" i s'han dit coses pitjors!—és, senzillament, intolerable. Des del nostre punt de vista, l'actuació d'alguns companys—repetim-ho—és lamentablement equivocada, però això sols dóna dret a comentar-ho i ádhuc ens posa en el deure de discutir-ho., però mai, "mai, mai" pot ésser motiu d'improperis de mal gust, ni d'insults injustos. Els castellans diuen que "lo cortés no quita lo valiente", i tenen raó: no es tracta d'abandonar posicions ni de "pastejar", sinó de defensar la nostra modalitat socialista amb més braó que mai. Però sense mortificar als qui no pensem com nosaltres, a fi de conquerir-los, d'encarrilar-los, de rectificar-los i de convèncer-los.

I en aquesta tasca tinc la seguretat de què hi estan plenament disposats tots els bons amics que dirigeixen la Unió Socialista de Catalunya i que redacten JUSTICIA SOCIAL. A la feina, doncs, companys!

J. RECASENS I MERCADE

Comunisme i Capitalisme

Els qui llegiren l'editorial de "La Publicitat" del dimecres passat, dia 28, pendran a nostre setmanari per un periòdic molt diferent del que és.

No havem mai ignorat que a Rússia existia el capitalisme. Més, publicarem alguns articles sobre el capitalisme del Estat o del particular a Rússia en aquest mateix setmanari.

Ni tampoc hem cregut ni afirmat mai que a Rússia els ciutadans se reparteixin el fruit del treball en comunisme germanivol.

Ni molt menys hem lloat la dictadura bolxevista, ans hem combatut els procediments de represió i antidemocràtics. Això ens valgué alguns atacs dels comunistes de Barcelona.

Però és tot això suficient per a blasmar la revolució russa si en altres conceptes, com ho han narrat magníficament el company Pla i d'altres, el poble rus és més considerat pel Estat que en el règim zarista?

Bukarin ha dit als pagesos de la Rússia soviètica: "Enriquit-vos!". Nosaltres comentarem aquella editorial "de Guizot a Bukarin" i fem veure que mentres el Tzar no hauria pogut dir a molts pocs propietaris, en canvi avui son molt més nombrosos els pagesos que poden gaudir de millor vida.

Això vol dir que el sistema econòmic agrícola d'avui és millor més humanitari que el antic, i el ésser els agricultors propietaris colament dels fruits i no de la terra evitarà que es formin de nou les grans propietats, els immensos latifundis sens cultiu per a cassar uns quants, i en els qui els mujics no podien ni arcepar llenya.

El cooperativisme és també a Rússia molt fomentat. Ademés de suprimir intermediaris en la venda, el cooperativisme és un medi d'educació social, de col·laboració, d'intervenció ciutadana.

Altres millores de la revolució russa son l'intent d'extendre la cultura a tots els ciutadans, el respecte a les llengües i altres característiques nacionals de la confederació, encara que amb Geòrgia tal volta no hagi estat gaire d'acord amb sos principis i la renúncia fins a cert punt a conquerir colònies a desenvolupar un imperialisme motivador de guerres internacionals. Son direccions polítiques i socials amb les que molts catalans, llegidors de la "Publi" i no socialistes, estan d'acord.

L'home no és perfecte encara que aspiri a la perfecció. En aquest sentit evolutiu som socialistes. Però com a homes dignes, lloem tot allò que tendeixi al millorament del mon, encare que ni sigui fet per correligionaris nostres.

En quant a pendre un to agre en les discussions no es pas desitj nostre. El malhumor es una cosa antiestètica que repudiem i trobem incivíl l'insult. Nostra tasca ha d'ésser una cultura social tan humana i divina com poguem desentrotllar les qualitats del poble català dins el concert pacífic del mon.

També fora necessari que "La Publi", com a òrgan de formació social catalana, fugís de tot partidisme i no pretengués ferir en certes ocasions—i no parlem per aquest dia—a nostres obrers. Que defensí sovint als que treballen com alguna vegada ho ha fet, amb aplaudiment general!

ECOS I COMENTARIS

Les ganes de fer una frase

El periodista Francesc Aguirre, en el setmanari "El Escándalo", parlava de la "sífilis sindicalista".

Es una mica fort. El fet de que hi hagin alguns anarquistes que tenen certa tendència a inclinar-se pel costat dels instints i que sovint acusen una desviació morbosa no és prou motiu per a parlar de sífilis sindicalista ni tan sols de la sífilis anarquista.

Per voler dir una frase brillant de vegades es diuen nicieciases brillants.

Un escriptor d'esquerra no pot parlar mai com un burgès de closca tancada.

Els dos Junoy

En el mateix periòdic esmentat hi publica a primera plana un article molt divertit l'ex-senador Emili Junoy, que és un dels homes més galants, un dels *causeurs* més notables que tenim i l'indiscutible degà dels barcelonins que fan la vida de nit. L'Emili Junoy es mereix encara altres títols, que fora molt llarg d'esmentar.

En la mateixa fulla s'hi publica una imitació de l'estil i la manera d'escriure del seu germà Josep M. Junoy, filòsof, moralista i monàrquic. Es una imitació feta, està clar, amb el propòsit de parodiar aquest singular escriptor i de fer una mica de brometa amb les seves idees i les seves imatges, tan famoses.

No hi ha res més oposat que els germans Junoy. La gent, com és costum en aquests casos, ja parlen de Junoy el *bueno* i Junoy el *malo*, però la gent no es posa d'acord. Els capellans diuen que el *bueno* és el Junoy de *La Veu* i de les imatges, perquè és l'únic que pot entrar al cel, però la majoria diu que el *bueno* és el Junoy de *l'Edèn Concert*, l'ex-senador i gran amic del *Gallo* i d'altres personatges. La majoria, com és natural, sempre prefereix els homes divertits

Una carta que és un as de trunfo

Llegint aquests dies *La Veu de Catalunya* ens hem recordat dels dies de glòria i de triomf de la "Lliga". Aquelles campanyes hiperbòliques a càrrec de les primeres plomes del catalanisme encaminades a portar-nos el convenciment de que cada dia anavem millor, perquè ens acostavem més i més al moment dolç.

Ara eren unes eleccions, ara era un àpet monstre, un discurs d'En Cambó al Congrés o un miting a la Barceloneta. Els clarins de la "Lliga" no paraven mai de tocar. Avui perquè el *leader* feia profecies, demà perquè les profecies es complien.

Encara que sigui per un moment hem tornat a sentir els cèlebres clarins, que ja es començaven de rovellar-se a les golfes de la plaça de la Cucurulla.

La festa és amb motiu de la carta d'En Cambó al President del Directori.

I perquè *La Veu* fa tanta festa al vol d'aquesta carta?

Què és el que té aquesta carta?

Es una proclama al país?

Té el significat d'una profecia?

Es una bona peça literària?

Té bona ortografia o simplement bona caligrafia?

A *La Veu* tot això no els preocupa. Es una carta d'En Cambó i ja n'hi ha prou, perquè una carta d'En Cambó és sempre un document històric. Què vol dir que aquesta carta faci aquest efecte o aquest altre, que disgusti o agradi a la gent, si és que resulta una carta històrica?

Però nosaltres ens atrevim a preguntar: A quina història figurarà d'una manera brillant aquesta carta? No serà un document històric de l'història d'En Cambó?

Carnet d'un heterodoxe

El savi i l'egoista

L'egoista.—*I bé, com va aquesta vida, noi? No tens pas massa bon aspecte, ni tampoc sembla que les coses et vagin massa galanament, amic, a jutjar per la teva indumentaria delatora.*

(L'egoista gràs, ric, satisfet, antic company de col·legi del que li diuen el savi, s'esponja de voluptat—d'aquella embriagant voluptat que, sovint extreuen els homes de la certesa de la dolor d'altri.)

El savi (senzillament i natural).—Es veritat. No em trobo pas gens bé. Tinc dues o tres molestes malalties, tan greus, que la meua vida és en perill. A casa, no s'hi està bé. Els companys d'intel·lecte no em tracten amb la consideració que jo amaria, per poca que fós. He perdut molts diners en breu temps. Però, a part tot això, pel demés, soc com el més afortunat mortal de la terra.

L'egoista (mirant-se'l irònicament i amb una insultant mitja rialla).—Ximple!

El savi, se'l mira admirat, sense entendre-hi un borrall per primera vegada en sa vida. I estranyesa, paradoxa inversemblança: l'egoista, ofès, molest, desvalorat, diu amb una violència de vergaçada:

—Què n'hem de fer de ximpler com tú?!

I s'allunya ràpid, mentre el dit savi dolçament endolorit, sonriu.
—*El sol encisa lluminosament les coses.*

BRAND

En Domènec, conferenciant

A Badalona

El dia 20 a la nit l'estimat company de la "Unió Socialista de Catalunya", En Cristòfor de Domènec donà la seva conferència a Badalona, tractant el tema "La Filosofia com Art". La sala on parlà estava plena de gom a gom, d'un públic obrer intel·ligent.

En Domènec explicà, en resum, amb aquella claretat i competència que li són característiques, com el millor de la filosofia és la part artística i no la part conceptual. En Domènec s'extengué en el tema que tractà per a fer comprendre ben bé el seu pensament. La disertació obtingué un èxit ben notable.

Després, com sol passar sempre que parla el nostre company, el públic l'anà a felicitar a l'escenari, donant una altra conferència sobre la qüestió social.

En Cristòfor de Domènec ha de donar, a Badalona, una conferència cada mes fins el juny. La d'aquest mes de novembre versarà sobre el tema "De la tragèdia i la Comèdia"; la del mes de desembre, sobre "Literatura grega antiga".

Una altra conferencia

Molt aviat—encara no està fixada la data—el company Cristòfor de Domènec donarà una conferència a l'Ateneu Barcelonès. Parlarà d'"Un pessimista català a Itàlia".

En saber-se que En Domènec donarà aquesta conferència, es despertà un gran interès en els nostres centres culturals.

Treballador!

Signes digne de la teua condició humana

Com a home, t'has de sentir ciutadà i laborar amb el socialisme per l'adveniment d'una societat millor.

Com a productor, t'has d'aplegar dins les organitzacions obreres, i treballar pel millorament immediat dels teus germans.

Noves i documents

Fred Bramley ha mort

Amb gran pena ens hem assabentat de la mort del gran líder del moviment obrer d'Anglaterra, ocorreguda a Amsterdam el dia 10 del corrent.

Tota la vida de Fred Bramley fou de continua lluita per la causa socialista. Des de molt jove milità en el sindicat a que pertanyia, ingressant més tard al partit socialista.

Dotat d'una gran intel·ligència, Bramley era també un formidable orador quines qualitats el portaren al més alt lloc del obrerisme britànic, puix desde 1923 era secretari general del Congrés de les Trade Unions, en quin lloc desplaçà gran activitat y demostrà el seu gran talent. L'any passat, junt amb Purcell y altres formà part de la delegació obrerista que visità Rússia, resultat que quin viatge fou el famós informe que feren públic a la seva tornada.

La figura de Bramley adquirí gran relleu en el darrer Congrés de les T. U. celebrat a Scarborough. Amb la seva eloqüència logrà que les diferents tendències que es manifestaren en el referent a la qüestió d'una intel·ligència amb els sindicats russos es fonguessin en una i s'aproves l'intel·ligència mentada. La mort del secretari de T. U. C. es una gran pèrdua no sols per els obrers britànics, sinó pels de tot el mon, puix era un dels que amb més afany lluitava per fer el front únic internacional.

La política anglesa i la russa

El ministre rus Txitxerin va lligant amistats i concloent tractats amb les nacions d'Occident i confortava d'aquesta manera el règim soviètic. En ses converses amb els representants de Polònia i Alemanya ha declarat que cal estar o al costat de Rússia o al costat d'Anglaterra. Rússia i Polònia han arranjat llurs litigis sobre les fronteres i Rússia i Alemanya han signat un tractat de comerç que els deixa satisfets.

Tal volta Anglaterra tem l'alliberament de colònies que poden ésser ajudades per Rússia. A Xina s'ha demostrat ja el paper que la influència russa ha jugat en les protestes obreres. Encara que si-guim ateos els russos són capaços d'ajudar als místics indis i als fanàtics musulmans.

Les cooperatives russes

Segons el president de la Unió de Cooperatives russes, aquestes societats realitzen més del 40 per 100 del comerç interior de Rússia. Comprenen unes 25 mil societats de consumidor.

El govern ajuda a les cooperatives amb concessions de crèdits rebaixes d'impostos, etc.

Les cooperatives han de constituir la defensa més important contra el comerç particular, els beneficis del qual s'acumulen en els traficants.

L'escandalós procés Matteotti

Escriví el diari francès "Le Quotidien", que des de fa temps es tenia la impressió de que els assessins del diputat socialista sortirien amb un mínim de molèsties. El Poder públic demostra per tots el medis sa sollicitut.

A Dumini i còmplices se'ls acusa d'"homicidi sense premeditació". Es que els facistes que el van raptar se trobaven en el cas de l'legítima defensa? Esperem—afegeig el diari aludit—veure com els defensors sostindran la tèsis de que Dumini i sos ajudants se van veure obligats a ma-

tar a Matteotti per ofegar sos crims.

"El cinisme de la dictadura fascista—diu "Le Quotidien"—traspasa tots els límits..

Els facistes contra la masonria

Farinacci ha felicitat a les "camises negres" després dels desmans de Florència. Ademés de les víctimes causades hi ha tres ferits a punt de morir.

El dia 12 un grup de facistes causà desperfectes en el Centre Massònic de Verona.

Els masons que formen lògies destinades a propagar la fraternitat i la pau entre els homes, sembla que deurien ésser respectats en sa noble actuació.

Finalment en Locarno els periodistes estrangers es negaren a escoltar a Mussolini com a demostració de solidaritat amb llurs companys italians oprimits.

Els periòdics facistes se indignen contra l'agència Havas per què al igual que altres agències angleses i americanes varen reproduir exactament aquest incident, i l'"Idea Nazionale" demana reparacions.

Els crims més greus són els que atempten a la nutrició de les col·lectivitats. Sobre això, les lleis que regeixen el món pateixen de benèvols; els delictes dels causants de la fam són considerats amb la més grossa lenitat i no hi ha dubte que haurien d'ésser menys perdonats. Es deu sens dubte el lleu de les penes a què quan es dictaren els codis avui vigents, la fam no semblava un perill per a la major part dels països civilitzats: no es coneixien amb precisió els estralls de l'alimentació deficient i la vida tenia un caràcter patriarcal de la que poc a poc se n'ha anat despullant. No es comprenia llavors que es pogués robar i assassinar amb major eficàcia i més segurs resultats, amb la manca de pes, la forta exigència i la mancança artificial produïda per l'acaparament i la sofisticació, que amb la palanqueta i el punyal. ....

El crim de lesa humanitat és més amagat i silenciós que el delictes de sang o contra la propietat, sos efectes són més certs i més amples: es mata a munts i a anònims i no a un conegut, i és trepitjada la propietat més indiscutible: la salut i la vida. Tota la pena que s'apliqui a l'assassi sembla minsa a les multituds en la reacció sentimental que segueix al crim; però al que mata els seus conciutadans per lenta inanició, es troba bé amb les seves riqueses, és respectat per tots i ningú es deté en estadístiques de mortalitat ni en tragèdies íntimes—August Pi i Sunyer. "El hambre de los pueblos". ....

... "Els efectes de l'alimentació dels pobres, consisteixen amb una disminució d'alçada i de pes, en una anormal composició dels teixits i en la consumció, de seguida que s'exigeix a l'organisme un cert esforç. Es produeix la hiponutrició en totes aquelles col·lectivitats privades de benestar i en les quals el cost de la vida sigui excessiu. No hi ha un factor més influent sobre la morbiditat i la mortalitat que la insuficiència dels ingressos, que frueix, sobre-tot, a les capes més modestes de la societat."

RUBNER

Les "Edicions de JUSTICIA SOCIAL"

L'èxit del segon volum de les "Edicions de JUSTICIA SOCIAL", en el qual es publicava la gran obra de H. S. Wells "Aquest diantre de sabatots!", traduïent del company J. Roure i Torrent, ha estat manifest. Les més corals felicitacions ens han arribat per haver publicat aquesta obra mestre del socialisme. Però, no ha estat solament d'èxit de públic, l'èxit de venda, el que ens ha afalagat. La crítica també, ha elogiat l'obra i el nostre encert en editar-la. A més a més dels comentaris de "La Campana de Gràcia" (dos, un article i un "repic"), de "L'Esquella de la Torratxa", de "La Revista de Catalunya" i "La Vanguardia" —tots ells reproduïts a les pàgines de JUSTICIA SOCIAL, darremament, el dia 10 d'octubre, el nostre estimat company Artur Perucho li ha dedicat un interessant article al diari de València "El Pueblo". Com hem fet amb els altres articles, plau-nos reproduir els fragments més importants de l'escriu d'En Perucho. Veu's-los ací:

"AQUEST DIANTRE DE SABATOTS!..."

Wells ha triunfado en el mundo entero como novelista. Pocas veces el nombre de un escritor ha dado la vuelta al planeta tan gloriosamente como el del gran narrador inglés.

Sus novelas han sido traducidas a todos los idiomas cultos. Hace ya tiempo que fueron traducidas muchas de ellas al castellano y lograron un gran éxito de público.

Hace poco, ha aparecido en catalán un escrito de Wells de género distinto a los hasta hoy conocidos. En la versión catalana lleva el título de "Aquest diantre de sabatots!..."

No se trata de una novela, sino de un pequeño folleto de carácter socialista, en cuyas breves páginas se pone de manifiesto el genio de su autor. No es la primera vez que Wells siente la preocupación

social (y aún me atrevo a decir socialista) en sus producciones literarias; basta citar el magnífico y característico ejemplo de su novela "El ensueño", recientemente puesta en lengua castellana por Fernando Valera. La novedad que ofrece "Aquest diantre de sabatots!..." es la de ser un escrito puramente socialista, redactado con la intención de difundir y propagar el socialismo, y, al propio tiempo, definirlo sentimentalmente.

Para ello, no ha necesitado Wells acudir a recursos filosóficos. Su socialismo no se basa en doctrinas económicas, sino en vibraciones sentimentales. Por eso es cálido y amoroso; porque le nace del corazón, si se me permite incurrir en tan manido y vulgar error fisiológico.

Con tales antecedentes, se comprende que la obra de Wells ha de tener una gran eficacia y una popularidad, por cuanto su propósito es convencer por la emoción y no por el razonamiento. Acaso uno de los más grandes errores del socialismo científico, ha sido el ser demasiado intelectual para que las clases populares lo comprendieran y lo abrazaran. "Aquest diantre de sabatots!..." sigue una tendencia completamente opuesta, y a ello (y a su brevedad, claridad y sencillez) se debe el gran éxito de crítica y de venta que está logrando.

"Y la edición, hecho por el semanario socialista JUSTICIA SOCIAL..." "con vistas a poner el folleto al alcance de todos los bolsillos, es perfecta y verdaderamente popular.

¿Cuándo se imitará el ejemplo que nos dan los luchadores catalanes y daremos nosotros a nuestros trabajadores obras como las de Wells, que les consuelen de sus miserias y que les den energías para luchar por el advenimiento de días mejores?

Arturo PERUCHO."

CORRESPONDENCIA ADMINISTRATIVA

Jão Paulo.—P. F.—Rebut 10.000 reis que al canvi del dia son 6 pessetes, suscripció Novembre-Abril de 1926.

A la Cooperativa obrera "El Reloj"

El dissabte, dia 24, pel president de la Federació Regional de Cooperatives de Catalunya En J. Ventosa i Roig, desenrotllà el tema "Orientacions modernes de la Cooperació".

Ple el local d'actes de la cooperativa per una escollida concurrència de socis de la casa i de les comissions de la "Fàbrica de Pastes", de la "Federació Provincial", "La Dignidad" "El C. A. D. C. I.", "La Previsora", "La Amapola", "La Vanguardia", "Federació Regional" i "Acción Cooperatista" i "Agrupació Cultural Cooperatista".

Obert l'acte pel President de la Secció de Cultura de la Cooperativa, company J. Colom presentà el conferenciant, el qual començà la seva conferència dient:

Les orientacions modernes arreu del món tenen dos aspectes: el doctrinal i el pràctic. Es vell el desig de supressió de l'intermediari. Fa vuitanta anys que s'inicià el cooperativisme fent petit comerç. Aquest ja no existeix en lloc; sols subsisteix a Espanya.

La cooperació no pot competir amb el comerç, car aquest sempre té avantatges a favor seu que nosaltres no hem d'usar. El comerç en gran escala va apoderant-se dels mercats fent competència als petits botiguers i escampant sucursals per tot arreu.

Si les cooperatives no volen ésser enrotllades, convé que s'uneixin, fent un front únic contra el gran comerç, prenent exemple del cooperativisme a l'estranger.

Nosaltres tenim de fer la unió o concentració i si no ho fem així, no tenim cura.

Explica com fundarem les cooperatives, la qual època anomena de període heroic, car tot és obra dels socis.

Presenta com un gros inconvenient el posar socis — encara que bons subjectes — al cap de l'administració i venda, per no ésser el seu ofici.

Han d'ésser tècnics — diu —, del contrari, resulta en contra de la cooperativa al fer l'aprenentat-

ge a costa de la mateixa. Les cooperatives, a París, en l'any catotze, eren més de cent, ara són dues cooperatives amb moltes sucursals.

Nosaltres — diu — estem joiosos de ço nostre i resulta un mal, car la necessitat ens obligarà a fer ço que ja hauriem d'haver fet, unir la direcció i les societats i subsistir com a sucursals. Dificil és avui fer quelcom profitós havent-hi cinquanta cooperatives. Ens seria molt fàcil si quedavem reduïts a dues o tres, o millor a una sola.

Les grans cooperatives tenen l'avantatge que un consell d'administració és el que controla la feina de la gerència, evitant les immoralitats administratives.

Explica el funcionament de les cooperatives de París, davant la impossibilitat de controlar eficaçment les sucursals fan la gerència responsable, a la qual no li assignen sou, però li donen un tant per cent.

A França, abans de la guerra, es fundaven de sis a set centes cooperatives anyalment, de les quals en morien de cinc a sis centes. A Anglaterra sempre han tingut la tendència a les grans cooperatives. A Bèlgica són cooperatives doctrinals amb ideari socialista.

Reconeix que les cooperatives "La Dignidad" i "El Reloj", ja estan unides perquè tenen el forn col·lectiu, però que, amb bona voluntat, per ambdues parts, poden arribar a la total unió. Es un defecte — diu — que hi hagi tants de forns, en lloc d'entre tots crear una panificadora.

Si les cooperatives que tenen forn compressin totes en comú, guanyarien una pesseta per sac, i en tres o quatre anys podrien instal·lar la farinera.

Es declara optimista, malgrat tot, car la cooperació arreu prospera.

Té l'orador paràgrafs d'encoratjament per als grups de cultura i entén que aquests, poden fer molt de bé a la cooperació, si saben fer veure als cooperadors i als que no ho són, els avantatges que reportaria la unió nostra.

Confia que la Cooperació re-

La solidaritat dels obrers, si no volem que sigui una paraula sense sentit hem de demostrar-la a l'hora de les contrarietats, molt més que a les hores que ens són favorables.

Company: no oblidis als que han perdut la llibertat que tu disfrutes.

emplaçarà a tota l'organització econòmica actual.

Acabà cantant les excel·lències de la Cooperació, essent llargament aplaudit per tot la concurrència, la qual quedà molt satisfeta de la tasca desenrotllada pel company Ventosa i Roig.

B. FARRE

Als subscriptors forans:

Advertim a tots els nostres subscriptors que si en vèncer llur suscripció no la renoven oportunament trameten el seu import al Dr. C. Rofes. - Ciana els serà cobrada tota una anyada per mitjà de gir, carregant-los, demés, les despeses.

Obrers: Sou pel·lis per qué esteu de genolls. Redreceu-vos.

Obrers: Organitzeu-vos i sereu ben forts.

COMPANY: Si no vols que la reacció digui que l'esperit de la nostra classe ha mort, dona fe de vida. Ara és l'hora de pensar en els vençuts.

Redreça el teu esperit i el de tots els que treballen i sofreixen. Pensa en la lluita de demà.

Correspondència de Redacció

P. Quer. — Trobem molt simpàtica la vostra idea, però el millor és que arrangeu de primer un comitè organitzador, fent abans de la reunió pública—per la que us caldrà demanar autorització—reunions íntimes de canvi d'impressions.

L'obrer que no treballa per la seva emancipació ajuda a fer esclaus als seus propis fills.

Company: Si sentiu les inquietuds que dignifiquen la condició humana dels oprimits, propagueu JUSTICIA SOCIAL periòdic socialista català.

Fulletons de JUSTICIA SOCIAL

H. G. WELLS

Esquema de l'Història Universal

Resum i fragments

per C. Rofes

I ha alguns motius per creure que el capítol del grup fos l'únic home adult del mateix. Així que els nois esdevenen prou grans per despertar la gelosia del principal, s'exposen a què els faci marxar o els mati en baralla. En escapar-se poden endur-se alguns noies; o sortir del grup dos o tres jovincels que aniran errants fins que trobin altres grups als quals puguin obligar a despendre's d'algunes joves. L'amo un jorn començarà a ésser vell, les dents fetes malbé o perdudes i l'energia afeblida, veurà plantar-li cara un mascle més jove que si no es rendeix el matarà i el suplantarà. No hi ha compassió pels vells; des de què perden les forces i es tornen agres de caràcter, les vexacions i la mort els espera.

El salvatge primitiu era a la vegada carnívor i herbívor. S'alimentava de nous, glans, zizomes i herbes. Podia collir lliurement la poma, pera, cireres, prunes i altres fruits salvatges, els bolets i arrels sucoses. Figuraven en son

menú petits ocells i la mel, salamandres, caragols i gramotes i peixos morts i vius, i sobretot ostones i musclos; menjava, a més, tota classe de cuques i escarabats, costums que encara es conserven.

L'home primitiu no donava importància a què els aliments fossin molt frescos. Trobava animals mals a l'estat de cadàvers i no els apreciava menys per això. El gust per la carn passada altrament el trobem encara avui. Una olor desagradable no desplaïa pas a la gent primitiva. Podem imaginar a l'home salvatge d'aquell temps fent-se marxar les mosques que el turmentaven i olorant amb amples forats de nas la carn putrefacta de vegades que anava a engolir.

... i representava en el regne animal el més noble que s'havia produït. No era cap home degradat, ja que mai havia arribat a major altura.

Del Cap. IX

Els primers homes veritables

"El tipus d'home de Neanderthal domina a Europa almenys deu mil anys. Aquelles criatures, gairebé humanes, regnaren durant una successió de segles, comparada amb els quals la Història sembla cosa d'ahir.

Quan la quarta època glacial comença a desaparèixer davant de condicions climatèriques més templades, un tipus d'home diferent enfra en escena i pel que sembla, extermina a l'"Homo

Nenderthalensis". Aquest nou tipus, es va desenrotllar probablement en l'Àsia del Sud o en l'Àfrica del Nord o en les terres submergides de la conca mediterrània.

Aquests primers homes veritables, procedents d'avant-passats, més acostats a les grans mones, van evolucionar paral·lelament a llurs cosins de Neanderthal. Durant centenars de segles llurs mans i braços guanyaren en habilitat i son cervell en volum i en potència. Quan arriben a ésser coneguts de nosaltres estan ja molt per sobre del nivell dels neanderthalsos i s'han diferenciat en dues races.

El glaç reculava en aquell temps i la vegetació guanyava terreny cada dia. Amb les pastures creixia el bestiar i grans ramats de cavalls salvatges corrien per les planes verdejants. L'home segueix en sa expansió les terres novament poblades per animals i plantes que ell menja.

Els etnòlegs agrupen aquestes noves races humanes amb el nom de Homo sapiens (l'home que sap, l'home intel·lectual). El crani, les mans, les dents i el coll són ben bé semblants als nostres.

Foren trobats esquelets sencers en les coves de Cro-Magnon i aquells i els similars homes a qui pertencien els batejaven amb el nom de raça de Cro-Magnon. Són individus de talla alta, nas prominent i front pla. Junt amb els ossos hi havia instruments de sílex i petxines foradades que serviren segurament d'a-

dornaments. En la gruta de Grimaldi, prop de Menton, s'hi descobriren dos esquelets que pertanyien com els anteriors a l'últim període poleolític, però de un tipus molt diferent, que féu pensar amb homes de raça negra.

Aquests homes sapientes expulsaren de les caveres els homes de Neanderthal, als qui consideraven, per tant, com d'una espècie diferent. No hi ha cap senyal de creuament entre les dues races. Els homes de Cro-Magnon no robaren les dones de Neanderthal. Devien ésser aquests individus de baix front, peluts, coll de mona i de talla baixa; el que formava un conjunt lleig per a la nova raça.

Sir Harry Johnston escriu que aquests monstres d'instints caníbals poden haver estat l'origen dels gegants del Filklora.

Els nous homes eren caçadors i menjaven molts cavalls (els petit ponys barbuts de l'època). A un camp de Solutré, on es creu que hi tenien reunions, s'han trobat esquelets d'un centenar de mil cavalls, sense comptar els dels manuts, rens i bisons.

Al viure prop dels animals pogueren aprendre una sèrie de coses sobre la psicologia o costums dels mateixos que foren útils per a la domesticació.

En les parets de les caveres existeixen dibuixos de cavalls de la fi de l'època paleolítica, amb senyals entorn del cap, que fan pensar en una brida. Existeix un cap de cavall esculturat lligat amb una mena de corda que sembla

representar una pell caragolada o un tendó. No es troba rastre de gossos, moltons ni altres petits animals domèstics.

Encara que salvatge, aquest poble era un poble artista: dibuixava i esculpia millor que molts pobles històrics (1) Feien estatuets amb ossos i banyes, força interessants. Empraven els colors

(1) Podem veure dibuixos reproduïts dels que s'han trobat en la nostra terra en la "Prehistòria" de Basch Gimpera, folletó de poc cost.

Finalment, les condicions de vida els degueren ésser adverses, ja que desaparegueren. Sorgiren llavors noves espècies humanes que ocuparen llur lloc. Aquestes últimes introduïren l'ús de l'arc i de les sagetes, domesticaren animals i cultivaren la terra. Els instruments de pedra que es troben d'aquest període són polits (època o període neolític).

El ren que amb l'home de Cro-Magnon havien campat per Europa, durant més segles que els que contem d'Història, desapareixen del nostre continent amb un canvi de clima i de vegetació; tal vegada hi hagueren també epidèmies pre-històriques.

Passen centúries sense que es trobi cap home en l'Europa central (Wright).

En les costes mediterrànies s'han descobert senyals de tribus nòmades, que porten el nom de Azilians (de la caverna del Mas d'Azil en l'Ariège). Alguns savis

negre, vermell, groc i blanc, com els indis d'Amèrica.

Enterraven els morts amb ornamentals, armes i queviures. S'han trobat també al fons de les coves làmpares de pedra on devien cremar greixos probablement quan dibuixaven en el més pregon d'aquestes grutes, i en altres ocasions.

Els dibuixos passen per les fases dels dibuixos dels infants: primerament dibuixen els animals amb una pota del davant i altra del darrera, més tard amb quatre potes; però sempre de perfil.

pensen si foren els homes de pell bruna dits ibers. Deixaren en alguns indrets pedres ratllades amb geroglífics, la significació dels quals se'ns escapa.

Falta molt per explorar a l'Amèrica; fins ara no tenim proves de què s'hi trobés l'home abans del pleistocèn. Els caçadors de rens, els homes del temps de Cro-Magnon, tal volta penetraren en la Sibèria i d'allí, per les terres que cobrien l'estret de Behring, van entrar en el continent americà empenyuts per l'home neolític.

Les restes humanes trobades a Amèrica són del tipus indi-americà. Sembla com si no hi hagués hagut races de sub-homes anteriors a aquests habitants. Diríem que el vell món fou el bressol de les sub-races de la Humanitat.

Llegiu les Edicions de "Justicia Social"

"COMPANY", per Màxim Gorki

PREU: 10 cèntims

"Aquest diantre de sobatots", per H.-G. Wells

PREU: 30 cèntims

L L E G I U

MANUEL BRUNET

EL MERAVELLÓS DESEMBARC DELS GRECS A EMPURIES

EDICIONS DIANA Petritxol, 5 BARCELONA

"ACCIÓ COOPERATISTA"

Portaveu de la Federació de Cooperatives de Catalunya

Articles doctrinals sobre cooperació: El moviment cooperatiu a Catalunya i a Espanya; Problemes socials relacionats amb la cooperació.

APAREIX CADA QUINZENA

Suscripció anual: 4 ptes.

Redacció i Administració: Aurora, 11 bis. - Ciutat

S'ha posat a la venda

l'interessant fullet d'en Gabriel Alomar titolat

La pena de muerte

traduït al castellà. Conté 24 pàgines amb coberta artísticament impresa a dues tintes i retrat del seu autor. — Es ven a 20 cèntims cada exemplar. S'ha fet un curt tiratge d'una edició de luxe a 40 cent ms.

Les comandes s'han de fer a: Editorial VERTICE, Viladomat 108, Barcelona.

Què fas pel millorament de la nostra societat? Com contribueix al manteniment de la premsa socialista i obrerista?

Els nostres lectors no han d'oblidar que aquest número de JUSTICIA SOCIAL ha estat revisat per la censura governativa

Obrers del camp! Llegiu i propagueu

"LA TERRA"

SETMANARI POPULAR PORTAVEU DE LA "UNIO DE RASAIRES DE CATALUNYA"

Es publica cada dissabte. 15 Cts.

Redacció i Administració: Carders, 12, 1. BARCELONA

Les lletres i les dèries

Un llibre interessant

Encara que la meua feina no és la d'escriure crítiques, el sol fet de que el meu amic Manuel Brunet s'hagi decidit de llençar el seu llibre "El meravellós desembarc dels grecs a Empúries" fa que em consideri obligat de dir algunes paraules de comentari; i qui diu de comentari ha de dir d'elogi, perquè en aquest cas no pot fer-se altra cosa.

Concretant més la meua admiració per aquest llibre, haig de dir que el que més m'atrau és la seva qualitat poèmica. Aquella descripció tant brillant i tan entusiasta de l'Empurdà no la pot fer sinó un home finament sensible i enamorat d'aquest país. Però el més interessant d'aquest enomarament és que Manuel Brunet no ha pas caigut de la seva passió, dient quatre paraules hiperbòliques barrejades amb quatre tòpics empordanístics. Manuel Brunet, després de l'empordanisme semblava literàriament una cosa exhaurida, ha reeixit a parlar de l'Empurdà amb una gràcia particularíssima i nova.

En aquest llibre hi ha, però, alguna cosa més que panorama. Hi han unes figuretes que s'hi mouen i fan la seva vida, però és una vida tan senzilla, tan poc complicada que no pot arribar a dir-se que el llibre tingui una veritable acció. Totes les escenes d'aquests grecs que desembarquen i s'estableixen a l'Empurdà es podrien representar en un tapic; es podrien donar en una sola visió.

I no obstant, que tindrà aquesta obra sense "argument" que una vegada que hi haveu posat els ulls no us canseu de llegir-la? Serà probablement un encís que l'autor li ha sapigut donar; un cert moviment, una vibració en uns moments lírica i en altres gaia, que animen les seves pàgines. Això és una qüestió d'estil i de sensibilitat que Manuel Brunet ha resolt d'una manera molt natural. Com que es tracta d'un escriptor prou ben dotat aquesta naturalitat no és cap cosa estranya.

Es una llàstima que la naturalitat de la prosa de Manuel Brunet no sigui una qualitat dominant en els nostres escriptors. Aquí on es llegeix tanta literatura francesa sembla mentida que hi hagi tanta gent entretinguda escrivint en un llenguatge fret i complicat. L'eruditisme, el snobisme o simplement el gust i les possibilitats de cadascú han creat entre nosaltres una gran varietat d'estils barrocs i sinuosos que desduren completament del caràcter de la nostra gent i de la nostra ascendència llatina.

Manuel Brunet reacciona contra tot això i escriu en un estil diàfan i net de retorisms inútils. Es un estil com un vestit fet a la mida de qui l'ha de portar. Tot el contrari d'alguns escriptors de sensibilitat esquifida que van pel món de les lletres ficats dintre una sobrerera redingota doctoral.

Hi han autors el país dels quals ningú endivinarà sinó fos per l'idioma de les seves obres. Són aquells autors que s'inspiren en els seus llibres i escriuen poemes i novel·les de segona i tercera mà. De Manuel Brunet no podrem dir mai una cosa parella, perquè és un escriptor català,

profundament català. I això és una qualitat al meu entendre de primer ordre que augmenta considerablement la meua admiració.

MARIUS VIDAL

|| || ||

Notes marginals

"Fulles despreses", assaigs poètics de Ramon Riu. Aquesta laboriosa i culta ciutat de Sabadell, en la joventut de la qual l'art hi ha trobat un bell altar, ha donat, ara mateix, un nou poeta a Catalunya: Ramon Riu. El passat mes de setembre sortí dels excel·lents obradors d'En Joan Sallent "Fulles despreses", de Ramon Riu.

Discret primer llibre, "Fulles despreses". Es veu que és l'obra d'un jove esperançat, plena d'originalitat i delicadesa i ensopegades imatges.

— "Santa Joana", de Bernard Shaw. Al Teatre Goya la companyia de la Margarida Xirgu ha donat la primera representació de la traducció espanyola de la formosa obra "Santa Joana" del gran escriptor irlandès Bernard Shaw, indubtablement el primer home de teatre d'avui dia. L'obra està ben presentada i ben interpretada, i agrada força—molt no, car una obra tan excel·lent no pot ésser ben compresa pels espectadors—al públic.

"Santa Joana" és una de les millors obres de Bernard Shaw. Es d'una gran precisió; podem dir que cada mot i cada acció és ja tot un poema. "Santa Joana" és d'una teatralitat i bellesa sorprenents. Es una obra de profundes i justes idees, en la qual la trama i els caràcters estan tractats amb la mà mestra pròpia del seu autor. Bernard Shaw, col·locat en l'escola dels grans heterodoxes, reconeix el fet de l'existència de la religió i la tracta amb noblesa; la intensitat del drama està teixida d'un humorisme i una fina ironia a la religió, la clerecia, Carles VII, els anglesos i tota cosa de "Santa Joana".

— Molt aviat apareixerà el primer volum de la col·lecció completa de les obres de Bernard Shaw, traduïdes al català per Carles Capdevila. aquest primer volum serà "El deixeble del diable". Després, seguirà "Santa Joana". Cada volum valdrà 250 pessetes.

— La "Biblioteca Catalana" (Editorial Catalana) ha publicat, en el darrer volum, l'obra d'Alphons Daudet, "Fromot i Risler", traducció d'Emili Vallès.

— Rosend Llates i Rafel Moragas estan treballant activament en l'escenificació de la famosa obra "Manon Lescaut", que s'ha d'estrenar al Teatre Romea. Els que coneixen la part que ja tenen escenificada, diuen que és una obra magnífica.

— A primers de novembre sortirà el llibre de Joan Santamaria "Ma vida en doina: De les Memòries del doctor Verdós". El publicaran "Edicions Diana".

— El dia 5 de novembre començarà la publicació de "La novel·la Catalana". Començarà amb l'obra d'En Joan Espinós, "La sonatina de la vida", una de les més originals fins avui en dia.

— Havem vist els dibuixos i tricomia que engalanan el primer número i podem assegurar que "La novel·la Catalana" pot competir en quant a presentació, amb qualsevol altra d'arreu.

Hi col·laboraran En Cristòfor

PER MILLORAR LA VOSTRA CULTURA TECNICA, ESTUDIEU PER CORRESPONDENCIA A

POLYTECHNICUM POSTAL

ON PODREU CURSAR DE CASA ESTANT, SENSE HAVER DE DEIXAR EL TREBALL, RAPIDAMENT I SENSE GAIRES DESPESES, "LS ESTUDIS PER A

Electricista	Contraestre
Conductor de centrals elèctriques	Cap de taller mecànic
Tècnic electricista	Càlcul comercial
Gramàtica catalana	Comptabilitat Comercial i Industrial
Correspondència mercantil	

Si us interessa algun ensenyament, escriviu avui mateix demanant prospectes i condicions a

Polytechnicum Postal

Apartat de Correus 1025 -- BARCELONA (Referiu-vos a aquest anunci quan escriviu al «Polytechnicum»)

de Domènech, Prudenci Bertrana, Joan Puig i Ferrater, Carles Soldevila, Joan Pinós, Navarro Costabella, Alfons Vidal i altres. ...

Dins "La novel·la Catalana" hi tindran cabuda totes les obres de més o menys gust literari, sense la "sartu ferida" que s'ha observat fins avui en la novel·listica catalana.

CRONIQUESTRANGERES

De Xile estant

Les "masacrés" que el Govern xilè féu fer al nord, a les pampes salnitres, "fondeando" vora dos mil ignocents treballadors, i mantant com a feres a altres tants en plena pampa, no transcendiren gaire. Fora dels demòcrates, ningú va aixecar llur protesta, i els tres mil infeliços ben morts estan.

***

Per aquells mateixos dies començaren a regir a Xile les noves lleis, tals com la d'empleats públics i periodistes, en se'ls concedeix jubilació amb sou íntegre als 30 anys de serveis, ultra l'assistència facultativa i auxili diari en cas de malalties i també per invalidesa; llei d'assegurança obligatòria per a invalidesa, accidents del treball i malalties, que regirà per a obrers i empleats que guanyin menys de cinc mil pesos anyals; llei d'empleats particulars; llei de maternitat obrera, establint 20 dies de descans abans i 40 després del part, cobrant el jornal íntegre o el 50 per 100, segons els cassos, dues hores diàries durant el treball per alletar els fills i sala-bresol per a conduir-los, mentre les mares treballen; llei d'organització sindical; llei d'arbitratge i conciliació; llei de contracte de treball, que estableix la jornada de vuit hores per a tothom que treballi, sigui obrer o empleat.

***

La missió yanki que presideix mister Walter Kemerer, vinguda per a millorar les finances xilenes, ha establert un nou règim monetari, la unitat del qual serà el "peso" or, que tindrà cent vuitanta tres mil cinquanta set mil·lionèsimes de gram d'or fi. Deu d'aquestes unitats, que tindran un gram i vuitanta tres mil cinquanta set centil·lèsimes de gram d'or fi, se'n dirà "Còndor", i amb el temps vindrà a ésser unitat, reemplaçant el "peso" actual. Hi haurà monedes de níquel i argent barrejat, que seran de cinc pesos, dos pesos i un peso. Monedes de níquel sol, de vint centaus, deu centaus i cinc centaus. Monedes d'or de vint pesos, cinquanta pesos i cent pesos. El peso xilè equivaldrà a una quarantena part de lliura esterlina.

També la constitució de la Re-

pública ha estat reformada. De la de l'any 1833, no n'ha restat gaire cosa. Pot dir-se que treu totes les facultats a les Cambres per a donar-les al President. Ell podrà nomenar els ministres d'Estat, els oficials de secretaria, els agents diplomàtics, cònsols, intendents, governadors, prefectes de policia, magistrats de tribunals superiors i jutges civils, proveir els càrrecs civils i militars d'acord amb l'estatut administratiu. Destituir els empleats de la seva designació quan siguin ineptes o per qualsevol altre motiu raonable. Concedir jubilació, retir i caixa d'estalvis, segons llei. Disposar de les forces de mar i de terra, roganitzar-les i distribuir-les com cregui convenient. Declarar la guerra amb autorització de llei. Mantenir les relacions amb les nacions estrangeres, rebre i admetre llurs diplomàtics, conduir les negociacions, fer estipulacions preliminars, signar tots els tractats de pau, aliança, treva i neutralitat; tractats de comerç, concordats i altres. Declarar l'estat de guerra per un termini de temps. Per al primer de gener, pagar llurs sous als empleats públics, exèrcit i marina, i a tots els que depenguin de l'Estat, car els presupostos no siguin aprovats pel Congrés, i demanar responsabilitats als diputats, si abans del 30 de gener no els han aprovat.

També la Constitució nova separa l'Església de l'Estat xilè, deixant per espai de cinc anys una renda anual de dos milions cinc cents mil pesos a l'Església. Dóna garanties als sacerdots, i lliura d'impostos la renda dels temples i dependències llurs.

Als estrangers nacionalitzats xilens, al cap de cinc anys d'ésser-ho, els dóna dret als càrrecs públics, com els fills del país.

***

La missió sanitària del doctor Long, encara treballa per higienitzar Xile. Divideix el país en zones sanitàries i fa complir el Codi d'higiene a tothom. S'ha creat el ministeri d'Higiene i Previsió Social.

Veurem si Xile va millor que abans amb totes aquestes millores o si restaran incompletes com tantes d'altres.

***

D'ençà que començaren els treballs de la comissió plebiscitària nord-americana i les peruana i xilena, a Tacna i Arica el 3 d'agost, que els xilens hostilitzen els peruans de la comissió de faisó violenta. Encara romanen a bord del "Ucagali", puix els xilens no permeten a ningú que els vengui o llogui cases ni hotels. Quan baixen, són objecte de befes i atacs de fet mantes vegades.

A bord es publica un diari: "La Voz del Sur", doncs els mateixos periodistes han de baixar a terra a vendre'l i són atacats i bastonejats diàriament, havent hagut de

cercar refugi al palau de la comissió nord-americana més d'una vegada. Als venedors de diaris se'ls té privat que venguin el diari esmentat.

Miss Sara Wambangh, periodista yanqui i ara conseller del ministeri d'Afers Exteriors del Perú, també baixà a terra a vendre "La Voz del Sur", i rebé com els altres.

Per descomptat es dóna el triomf de Xile, en el plebiscit, car els peruans de Tacna i Arica foren expulsats l'any 1920 i saquejades i robades llurs cases i hienes. D'aleshores ençà cap no ha gosat tornar-hi ni a votar pel plebiscit. La comissió peruana demanà al general John Pershing, la neutralització del territori abans del plebiscit, més Xile, no vol retirar els seus exèrcits ni els seus funcionaris. En Pershing, encara estúdia el cas.

Ja s'ha tornat al Perú el Departament nomenat Tarat que Xile li havia pres; els xilens bufen de ràbia sols d'haver retornat tant poca cosa.

Avui dia, 19 de setembre, un decret del ministeri de Guerra, crida a 2091 homes de la lleva de l'any 1905 a files altre cop. Aniran a la Brigada Combinada de Tacna i Arica! Perquè ha cridat homes de 40 anys no essent cas de guerra i dur-los a Arica?

Carlota GUTERAS

19 setembre 1925

Justicia Social

SETMANARI SOCIALISTA 2.ª època CIÈNCIES - LITERATURA - ARTS

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:

Viladomat, 108 (Impremta). - BARCELONA

JUSTICIA SOCIAL és l'únic periòdic socialista que es publica a Catalunya. Teniu el deure d'ajudar-lo.

SUSCRIVIU-VOS-HI

personalment a la redacció, o bé trametent l'import de l'abonament a l'administrador, amb segells de correu, gir postal, etc.

PREUS D'ABONAMENT:

Catalunya i Províncies: Trimestre, 250 ptes. - Mig any, 450 ptes. Un any, 8 ptes.

Estranger:

Mig any, 575 ptes. Un any, 1050 ptes.

En Modest Palahi

demés de cuidar de la veu da i suscripció de JUSTICIA SOCIAL, admet suscripcions i anuncis a "Bella Terra", "La Novel·la Estrangera", "Lluita", "L'Esport Català", "La Terra", "Acció Cooperatista" i "Guia Catalana de Ferrerocarrils".

Travesia del Carme, 8, 1.

GIRONA

Imp. Isidre Duch. - Viladomat, 108